

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: ΕΥΓΕΝΙΑ ΑΛΕΞΑΚΗ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το μάθημα προσφέρει μια πρώτη εποπτική γνωριμία με τη ζωγραφική, τη γλυπτική και την αρχιτεκτονική από την προϊστορία έως περίπου τον 14^ο αιώνα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον εντός του οποίου εκφράζεται η τέχνη κάθε εποχής. Εξετάζονται, επίσης, η θέση και ο ρόλος του καλλιτέχνη στις εκάστοτε κοινωνίες (πχ. ποια η θέση της τέχνης στην κοσμοαντίληψη της εκάστοτε χωροχρονικής πραγματικότητας, ποιος ασκούσε τέχνη, ποια η κοινωνική του προέλευση κλπ), η λειτουργία και η αρχική «χρήση» των έργων τέχνης, ο ρόλος των παραγγελιοδοτών, μαικήνων, χορηγών και πατρώνων καθώς και οι θεωρίες για την τέχνη της κάθε περιόδου αλλά και οι τρόποι πρόσληψης και «επανάχρησης» των έργων τέχνης παλαιότερων εποχών σήμερα. Παράλληλα, παρουσιάζονται επιστημολογικά θέματα της ιστορίας της τέχνης, τα εργαλεία και οι μέθοδοι ανάλυσης και ερμηνείας των έργων τέχνης (στυλιστική, κοινωνικο-ιστορική, εικονογραφική-εικονολογική, φεμινιστική, σημειωτική, μετα-αποικιακή κλπ) καθώς και το πώς τα εργαλεία αυτά διευρύνονται με την εκάστοτε αλλαγή επιστημολογικού παραδείγματος.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να είναι σε θέση:

Να γνωρίζουν τις περιόδους της ιστορίας της τέχνης που εξετάστηκαν και τα βασικά κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της κάθε περιόδου.

Να κατανοούν τη σχέση τέχνης και κοινωνίας και την ένταξη των καλλιτεχνικών φαινομένων στο ιστορικό και ευρύτερο κοινωνικο-πολιτισμικό τους συγκείμενο.

Να κατανοούν τα ειδικότερα χαρακτηριστικά των διαφόρων καλλιτεχνικών μέσων, όπως η ζωγραφική, η γλυπτική και η αρχιτεκτονική, τη λειτουργία τους και το ρόλο τους στις ιστορικές περιόδους που εξετάστηκαν.

Να αναγνωρίσουν και να χρονολογήσουν έργα τέχνης των συγκεκριμένων περιόδων. Να αναλύουν τα κύρια ρεύματα-τάσεις, τα στιλιστικά χαρακτηριστικά που τα διαφοροποιούν και να εντοπίζουν χαρακτηριστικά παραδείγματα των ρευμάτων-περιοδών που εξετάστηκαν.

Να έχουν αποκτήσει το κατάλληλο λεξιλόγιο ώστε να διατυπώνουν τεκμηριωμένες απόψεις και κρίσεις σχετικά με τη θεματολογία, το ύφος, τις τεχνικές και το κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο των έργων που εξετάστηκαν.

Να εντοπίζουν έγκριτες βιβλιογραφικές πηγές (έντυπες και ψηφιακές) και να γράφουν κριτικά και αναλυτικά δοκίμια βασισμένα στην ερευνητική βιβλιογραφία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή στην επιστήμη της ιστορίας της τέχνης. Βασικές έννοιες, ορισμοί και μεθοδολογικά εργαλεία.
- Τέχνη της παλαιολιθικής περιόδου.
- Η Νεολιθική περίοδος στον ευρωπαϊκό χώρο.
- Μεσοποταμία.
- Αίγυπτος.
- Η Εποχή του χαλκού στην Ελλάδα
- Η αρχαία ελληνική τέχνη.
- Η Ελληνιστική περίοδος.
- Οι Ετρούσκοι.
- Η τέχνη των Ρωμαίων.
- Βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη.
- Ο δυτικός Μεσαίωνας.

ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bell J., *Καθρέφτης του Κόσμου. Μια Νέα Ιστορία της Τέχνης*, μτφρ. Γ. Λαμπράκος, Ε. Πανάγου, επιστημονική επιμέλεια: Κ. Ιωαννίδης, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2009.
- Belting H., Dilly H., Kemp W., Warnke M., Sauerlander W., *Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης*, Θεσσαλονίκη, Βάνιας, 1995.
- Bloom J. & Blair S., *Islamic Arts*, Λονδίνο, Phaidon, 1997.
- Boardman, J., *Αρχαία ελληνική τέχνη*, μτφρ. Α. Παππάς, Αθήνα, Υποδομή, 1980.
- Boardman, J., *Η ιστορία των αρχαίων ελληνικών αγγείων*, μτφρ. Δ. Γιανναρούδη και Δ. Κουτσούμπα, Αθήνα, Πατάκης, 2006.
- Βουτυράς Μ. & Γουλάκη-Βουτυρά Α., *Η αρχαία ελληνική τέχνη και η ακτινοβολία της*, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 2011.
- Γιαλούρης Ν., *Ελληνική Τέχνη. Αρχαία Γλυπτά*, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1994.
- Δασκαλοθανάσης Ν., *Ιστορία της Τέχνης. Ο δυτικός κόσμος από την προϊστορία έως τις μέρες μας. Ζωγραφική-Γλυπτική-Αρχιτεκτονική*, Αθήνα, Utopia, 2023.
- Delvoeye C., *Βυζαντινή τέχνη*, μτφρ. Μ. Παπαδάκη, Αθήνα, Παπαδήμα, 1998.
- Desborough, V. R. d'A., *Οι ελληνικοί σκοτεινοί αιώνες*, μτφρ. Σ. Κόρτη-Κόντη, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1995.
- Dillon, S. & Welch E. K. (επιμ.), *Representations of War in Ancient Rome*, Cambridge και Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 2006.
- Duby, G., *Art and Society in the Middle Ages*, Malden, Wiley, 2000.
- Fullerton M. D., *Art and Archaeology of the Roman World*, Λονδίνο, Thames and Hudson, 2020.
- Gombrich E.H., *Το Χρονικό της Τέχνης*, μτφρ. Λ. Κάσδαγλη, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1998.
- Gonzalez V., *Beauty and Islam. Aesthetics in Islamic Art and Architecture*, Λονδίνο, I.B. Tauris, 2001.
- Gruben, G., *Ιερά και ναοί της αρχαίας Ελλάδας*, μτφρ. Δ. Ακτσελή, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 2000.
- Hauser, A. *Κοινωνική Ιστορία της Τέχνης*, μτφρ. Τ. Κονδύλης, τόμος 1, Αθήνα, Κάλβος, 1984.

- Haywood J., *The Penguin Historical Atlas of Ancient Civilizations*, Λονδίνο, Penguin Books, 2005.
- Hellmann, M.-C., *Η αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική*, μτφρ. Μ. Λεβεντοπούλου, Αθήνα, Δαίδαλος και Ι. Ζαχαρόπουλος, 2003.
- Hölscher T., *The Language of Images in Roman Art. Art as a semantic system in the Roman World*, Cambridge και Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 2003.
- Honour, H.–Fleming, J. *Ιστορία της Τέχνης*, μτφρ. Α. Παππάς, Αθήνα, Υποδομή, 1998.
- Ikram, S., *Ancient Egypt, An Introduction*, Cambridge και Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 2009.
- Janson W. H. & Janson F. A., *Ιστορία της Τέχνης*, μτφρ. Μ. Αντωνοπούλου & Ν. Κουβαράκου, Αθήνα, Έλλην-ΐων, 2010.
- Κάλλος. *Η υπέρτατη ομορφιά*, κατ. έκθεσης, Σταμπολίδης Ν. & Φάππας Ιωάννης Δ. (επιμ.), Αθήνα, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 2021.
- Κοκκορού-Αλευρά Γ., *Η Τέχνη της Αρχαίας Ελλάδας. Σύντομη Ιστορία (1050-50 π.Χ.)*, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 2009.
- Μπούρας Χ., *Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*, Αθήνα, Μέλισσα, 2001.
- Müller-Wiener, W., *Η αρχιτεκτονική στην αρχαία Ελλάδα*, μτφρ. Μπ. Σμιτ-Δούνα, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 1995.
- Παλαγγιά, Ο., *Ο γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα*, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1983.
- Palagia O. (επιμ.), *Greek Sculpture. Function, Materials and Techniques in the Archaic and Classical Periods*, Cambridge και Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 2006.
- Πανσελήνου Ν., *Βυζαντινή ζωγραφική. Η βυζαντινή κοινωνία και οι εικόνες της*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2000.
- Πλάντζος Δ., *Ελληνική Τέχνη και Αρχαιολογία (1100-30 π.Χ.)*, Αθήνα, Καπόν, 2011.
- Rolley, C., *Η ελληνική γλυπτική Ι: από τις αρχές ως τα μέσα του 5ου αιώνα π.Χ.*, μτφρ. Ε. Δημητρακοπούλου, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 2006.
- Smith, R. R. R., *Ελληνιστική πλαστική*, μτφρ. Δ. Κουτσούμπα και Α. Χαμηλάκη, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 2009.
- Stewart A., *Classical Greece and the Birth of Western Art*, Cambridge και Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 2008.

Stokstad M., *Medieval Art. 2nd Edition*, Νέα Υόρκη και Λονδίνο, Routledge, 2004.

Toman, R. (επιμ.), *The Art of Gothic. Architecture, Sculpture, Painting*, Königswinter, Könemann 2004.

Winckelmann J. J., *Ιστορία της αρχαίας τέχνης*, μτφρ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, Αθήνα, Gutenberg, 2010.

Φυρνώ Τζ. Ρ., *Ιστορία της Αρχιτεκτονικής*, μτφρ. Δ. Ηλίας, Αθήνα, Υποδομή, 1981.

Watkin, D., *Ιστορία της Δυτικής Αρχιτεκτονικής*, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, 2007.

Συναφείς πηγές

Επιστημονικά περιοδικά

Art History – Wiley Online Library, [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1467-8365](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1467-8365)

Oxford Art Journal, <https://academic.oup.com/oaj>

International Journal of Art and History, <http://ijaahnet.com/>

The Art Bulletin, <http://www.tandfonline.com/loi/rcab20>

International Journal for Digital Art History, <http://dah-journal.org/>

Ιστορία της Τέχνης – Περιοδική Έκδοση για την Ιστορία και τη Θεωρία της Τέχνης,
<https://istoriatechnisinfo.wordpress.com/>

Εκπαιδευτικά ψηφιακά εργαλεία

Art History Teaching Resources (AHTR), <https://arthistoryteachingresources.org/>

The Metropolitan Museum's Heilbrunn Timeline of Art History, <https://www.metmuseum.org/toah/>

Smarthistory-the center for public art history, <https://smarthistory.org/>